

2687-5640

PREMIUM E-JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Yıl / Year : 2021
Cilt / Volume : 5
Sayı / Issue : 14
ss / pp : 317 -326

[http://dx.doi.org/pejoss.](http://dx.doi.org/pejoss)
Araştırma Makalesi / Research Article
Makale Geliş / Received : 20.05.2021
Yayınlama / Published : 30.06.2021

Zir. Müh. Çağla Derya DENİZ

Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Sarıçam-Adana/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-8746-7070>

Prof. Dr. Müge KANTAR-DAVRAN

Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Sarıçam-Adana/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0003-4780-1043>

ADANA İLİ ANADOLU MAHALLESİNE YAPILAN İÇ GÖÇLERİN SOSYO-EKONOMİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ¹

Özet

Bu çalışmada Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden Adana ili Anadolu mahallesine yapılan iç göç olgusu incelenmiş olup; göç eden bireylerin göçün sosyo-ekonomik sonuçlarından memnun olup olmadıklarını ve memleketlerine geri dönme eğilimlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda araştırma alanında yaşayan 40 yaş ve üzeri 44 erkek ve 45 kadın ile yüz yüze bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma alanından edinilen bilgilere göre göçün en önemli sebebi söz konusu bölgelerin ekonomik yetersizliğidir. Araştırmanın en önemli bulgusu, göç edilen bölgede ekonomik fırsatlar söz konusu olsa bile, göç eden kişilerin büyük bir çoğunluğunun Adana'nın sosyo-ekonomik imkânlarını tercih etmesi ve memleketlerine geri dönmek istememeleridir.

Anahtar Kelimeler: Adana, İç göç, Anadolu Mahallesi.

A SOCIO-ECONOMIC EVALUATION OF INTERNAL MIGRATIONS TO ANADOLU NEIGHBORHOOD OF ADANA PROVINCE

Abstract

In this study, the phenomenon of internal migration from the Eastern Anatolia and Southeastern Anatolia regions to the Anatolian neighborhood of Adana province was examined; It is aimed to reveal whether the immigrants are satisfied with the socio-economic results of migration and their tendency to return to their hometowns. For these purposes, face-to-face interviews were conducted with 44 men and 45 women aged 40 and over living in the research area. According to the information obtained from the research area, the most important reason for

¹ Bu çalışma Ç.Ü. Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenen "Adana İline İç Göçün Sosyo-Ekonomik Analizi: Anadolu Mahallesi Örneği" isimli Yüksek Lisans Tez Projesinin (Proje No: FYL-2019-12179) verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

migration is the economic inadequacy of the regions where they are located. The most important finding of the study is that even though there are economic opportunities in the migrated region, the majority of the immigrants are preferred socio-economic opportunities of the Adana and do not want to return to their hometowns.

Key words: Adana, Inner migration, Anadolu Neighbourhood.

1. Giriş

1.1. Konunun Önemi

Toplumların kültürel, ekonomik ve politik yapısı ile yakından ilişkili olan göç olgusu, toplumsal yapıyı etkileyen ve toplumsal yapının değişmesine neden olan önemli bir faktördür. Göç, ilk bakışta basit bir yer değiştirme süreci gibi görünse de, nedenleri ve sonuçları toplum ve bireyler üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Özellikle ülkelerin nüfus yapısında, nüfus, yaş, cinsiyet gibi nicel ve nitel yapısında büyük değişimlere neden olabileceği gibi doğrudan doğruya ülkelerin veya küçük toplulukların gelişmesini de etkileyecek güçtedir (Bülbül ve Köse, 2010).

Ülkemizde 1923 yılından itibaren, önemli bir göç hareketi yaşanmamıştır. Bu dönemde kırdan kente ve kentten kente doğru gerçekleşen cılız bir göç söz konusu olmuştur. Evlilikler, memur tayini, okul gibi faktörler bu dönemdeki göçlerin temel nedenleri arasında yer almıştır (Tüfekçi, 2002).

1950'li yıllar, Türkiye'nin kentleşme ve yerleşme tarihi üzerinde, ekonomik oluşumunda, toplumsal endekslerinde derin izler bırakan ve etkileri günümüze dek süren köylerden kentlere doğru olan göçün başladığı, doruklarına ulaştığı ve sonra yavaşladığı dönemin başlangıç noktasıdır (İçduygu ve Ünal, 1997; Aktaran: Özdemir, 2012). Yapılan araştırmalar incelendiğinde 1950 yılı itibariye Türkiye nüfusunun önemli ölçüde yer değiştirmeye başladığı göze çarpmaktadır (Soysal ve Arslan, 1995).

Türkiye'de özellikle 1950'lilerden sonra başlayan kırsal kalkınma çalışmaları ile birlikte sanayileşme, tarımda makineleşme, ulaşım ve haberleşme olanaklarının artışı, kentin çekiciliği vb. nedenlerden dolayı kırdan kente göç hızlanmıştır (Merter, 1990). Yapılan çalışmalar, 1960-80 yılları arasındaki dönemde kır ve kent arasındaki gelir farklılıklarının artması, kentlerin ekonomik ve toplumsal çekiciliğinin yükselmesi, ulaşım ve haberleşmenin gelişmesi gibi etkenlerle iç göçün arttığını göstermektedir (İçduygu ve Ünal, 1997; Aktaran: Özdemir, 2012).

Başel (2011) Türkiye'nin özel şartları düşünüldüğünde göçü doğuran sebepleri şu şekilde özetlemiştir:

- Genel nüfus içinde genç nüfusun kalabalık olması
- Tarım kesiminde görülen açık ve gizli işsizlik
- Eğitim yoluyla meslek edinme
- Kan davaları
- Geniş aile otoritesinden kurtulma eğilimi
- Mevsimlik göçler
- Çocuklar için daha iyi bir eğitim arzusu
- Tarımda verimliliğin ve kişi başına düşen tarımsal gelirin azalması.

Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 1980'li yılların ortalarından itibaren yaşanan terör ortamının neden olduğu güvenlik sorunlarından kaynaklanan yeni bir itici faktör ortaya çıkarak, oldukça büyük bir nüfus grubunun yaşadıkları yerleşim yerlerini terk etmesine neden olmuştur. Türkiye'de 1980'li yılların ortalarına kadar daha çok çevresel nedenlerle (deprem, sel, heyelan vb. doğal afetlerle, baraj, gölet yapımı, iskân kanunu uygulamaları) ortaya çıkan zorunlu göç hareketlerinin, 1980'li yılların ortalarından itibaren temel olarak güvenlik kuvvetlerinin küçük yerleşim yerlerinde yaşayanların güvenliğini güç coğrafi koşullarda sağlamakta zorlamaları nedeniyle bu tür yerleşim yerlerinin boşaltılması yönündeki talep, korucu olma/olmama hali, PKK terör örgütüne katılma baskısı gibi güvenlik nedenleriyle ortaya çıktığı görülmektedir. Özellikle 1985-1996 yılları arasında terörün şiddetlenmesi nedeniyle bölgede yaşayanlardan bazılarının yerleşim yerleri zorunlu olarak veya kendi istekleriyle değişmiştir (Bülbül ve Köse, 2010).

Çukurova bölgesi ülkemiz içindeki göç hareketlerinden en çok etkilenen bölgelerden biri olmuş ve uzun süre yoğun bir göçe maruz kalmıştır. Adana'ya yapılan göçler sadece terörden kaynaklanmamış, aynı zamanda verimli topraklarının işlenmesi ve hasadı ile sanayi tesislerinde çalışma ve eğitim açısından çevre illerden birçok ailenin bölgeye gelmesine yol açmıştır. Adana İkliminin elverişli olması ve kış aylarının sert geçmemesi sebebiyle derme çatma mekânlarda bile olsa insanların yaşamlarını sürdürme imkânı vardır. Bunun yanı sıra deniz kıyısında olduğu için deniz ulaşımı çok kolaydır. Demiryolları ağına ve hava ulaşımına sahip olduğu için sanayi tesislerine de sahiptir. Sanayi ve ticaret gelişmiş olduğu için emek gücüne duyulan ihtiyaç sebebiyle ülkemizin dört bir yanından insanlar Adana'ya göç etmişlerdir. 1990'lı yıllarda Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki terör olayları sebebiyle ve güvenlik kaygılarıyla insanlar Çukurova'ya göç etmişlerdir. Bölgenin güneydoğuya olan coğrafi yakınlığı da bu hususta önemli bir etmendir (www.cukurovader.org.tr).

Akdeniz Bölgesi içinde yer alan Adana, Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin oluşturduğu bir ova üzerinde bulunduğu oldukça verimli topraklara sahiptir. Adana ilinde dört ayrı mevsimde de çeşitli ürünler elde etmek mümkündür. Bu sebeple Adana ili hem göç alan hem de veren bir yapıya sahiptir. Özellikle mevsimlik tarım işçiliği için en uygun alanlardan biri olması sebebiyle yıl içinde nüfusu çokça değişiklik göstermektedir.

Adana 2000'li yıllardan önce göç alan bir il konumundayken günümüzde hem göç alan hem veren il konumuna girmiştir. Deha (2018) tarafından TÜİK için hazırlanan verilere göre Adana iline 2018 yılında 55.800 kişi göçle gelirken; aynı yıl içinde 61.900 kişi göçle ilden ayrılmıştır.

Türkiye'de göç yoluyla kente gelmiş nüfus örgütlü, düzenli gelir getiren, sosyal güvenlik kapsamında yer alan çalışma koşullarına girememektedir. Bu nüfusun çalışma koşulları ve tutmuş oldukları işlerin niteliği incelendiğinde, marjinal kesimi oluşturdukları görülür. Köyden kente gelip de gecekondü bölgelerinde yaşayan insanların kırsal kesimden getirdikleri sosyal değerler, şehrin sosyal değerleriyle kısa zamanda kaynaşamadığı için yarı kentli yarı köylü bir kültürün şekillenmesi söz konusu olabilmektedir. Ne tam kırsal bölge alışkanlıklarını, ne de kent yaşam ve alışkanlıklarını sergileyen gecekondü, geçiş halinde bir toplumun özelliklerini ve yaşantısını yansıtmaktadır (Şimşek ve Gürler, 1994).

Yukarıda verilen sorunlardan hareketle bu çalışmada Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden Adana ili Yüreğir ilçesinde yer alan Anadolu Mahallesi'ne yapılan iç göç olgusunu incelemek amaçlanmıştır. Bu kapsamda göç edenlerin demografik ve ekonomik yapılarını ortaya koymak, iç göç nedenlerini saptamak, iç göçün amacına ulaşip ulaşmadığını toplumsal ve ekonomik açıdan incelemek ve geri dönme eğilimlerini ortaya koymak hedeflenmiştir.

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Materyal

Araştırmanın ana materyalini bireysel görüşme yöntemiyle elde edilen birincil veriler oluşturmaktadır. Araştırmada diğer kişi ve kurumlar tarafından daha önceden yapılmış olan ikincil veriler de (tez, makale, alan araştırmaları, teorik çalışmalar) kullanılmıştır. Bu çalışma Anadolu mahallesinde 45 kadın, 44 erkek olmak üzere toplam 89 kişi ile yüz yüze yapılan bireysel görüşmeler sonucu elde edilmiştir.

2.2. Yöntem

2.2.1. Çalışmanın Kuramsal Yaklaşımı

Bu çalışma orta boy sosyolojik kuramların bir grubu olan, yapısal - fonksiyonel model yaklaşımı ile ele alınmıştır. Yapısal – fonksiyonel yaklaşımın odak noktaları, daha çok içinde yaşadığımız toplum birimleri ve bunların alt sistemleridir. Bu yaklaşım ile orta boy kuramlar daha çok, demografik ve ekolojik değişimler, içgöçler, kentleşme, alt kültürler ve sapan davranışlar, toplumsal tabakalaşma, toplumsal hareketlilik gibi konularda odaklaşmışlardır (Kongar, 2011).

2.2.2. Araştırma Alanı Seçimi

Araştırma alanını Adana ili Yüreğir ilçesinde yer alan Anadolu Mahallesi oluşturmaktadır. Gerek Yüreğir ilçesi gerekse Anadolu Mahallesi Doğu ve Güneydoğu Anadolu illeri başta olmak üzere birçok ilden göç alan bireylerin oluşturduğu bir yerleşim yeri olması nedeniyle gayeli olarak seçilmiştir.

2.2.3. Araştırmada Kullanılan Soru Formunun (Anketin) İçeriği

Araştırmada kullanılan soru formu araştırmacılar tarafından hazırlanmış olup; demografik yapı, göç süreci, göçün ekonomik ve toplumsal sonuçları olmak üzere 3 bölümden oluşmaktadır.

2.2.4. Araştırmada Görüşme Yapılan Kişilerin Seçimi

Araştırmada görüşülecek kişilerin seçiminde, göç hakkında doğru bilgi alabilmek için, en az 10 yıl ve daha fazla süredir Anadolu mahallesinde oturma şartı aranmıştır. Araştırmada kadın ve erkek bireylerle ayrı ayrı görüşülerek, cinsiyet açısından farklılık olup olmadığının ortaya konulmasına çalışılmıştır. Bu kapsamda 45 kadın ve 44 erkek olmak üzere toplam 89 kişiyle görüşme yapılmıştır. Basit tesadüfi örnekleme yöntemine göre seçilen kişilerle doğru ve güvenilir bilgi alabilmek amacıyla, gönüllü katılımları da dikkate alınarak araştırma tamamlanmıştır. Verilerin yorumlanmasında SPSS paket programı (Statistical Program for Social Science 22) kullanılmış; frekans dağılımları ve çapraz tablolar oluşturularak veriler yorumlanmıştır.

3. Araştırma Bulguları

3.1. Demografik Yapı

Araştırma alanında görüşülen kişilerin %50,6'sı kadın %49,4'ü erkektir. Anadolu mahallesine yapılan göç en çok Güneydoğu Anadolu Bölgesinden yapılmış ve ilk 3 il sırası ile Şanlıurfa, Adıyaman ve Diyarbakır'dan oluşmuştur.

Kadınların ortalama eğitim süresi 2,6 yıl, erkeklerin ortalama eğitim süresi ise 5,1 yıldır. Kadınların %77,3'ü ev hanımı olup herhangi bir işte çalışmamakta; erkeklerin %75,0'ı ise serbest meslekle uğraşmaktadır.

Kadınların %74,7'si erkeklerin ise %70,5'i evli; kadınların %18,8'i erkeklerin %31,7'si bekârdır. Ortalama ilk evlilik yaşı kadınlarda 19,3, erkeklerde ise 22,2 olarak bulunmuştur. Türkiye'de ortalama ilk evlilik yaşı kadınlarda 25,0 erkeklerde ise 27,9 olup araştırma alanından oldukça yüksektir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2020). Genel olarak bakıldığında araştırma alanında evlilik kararını kendisi verenler çoğunluktadır. Yapılan evliliklerin yaklaşık üçte biri (%36,2) akraba evliliğinden oluşmaktadır. Araştırma alanındaki ailelerin %88,3'ü çekirdek aile, %11,7'si ise geniş aile olarak yaşamaktadır. Ailelerin ortalama çocuk sayısı ise 3,4'tür.

Anadolu mahallesinde Türkçe dışında bilinen 3 farklı dil bulunmaktadır. Bunlar Kürtçe, Zazaca ve Arapçadır. Bir dil bilenlerin yanı sıra 2 veya 3 dili aynı anda konuşabilen kişiler de bulunmaktadır. En çok bilinen dil %52,3 ile Kürtçedir. Anadolu mahallesinde yaşayan nüfusun %40,2'si Türkçe dışında başka bir dil bilmemekte ve dil bilmeyenler genellikle genç nüfustan oluşmaktadır. Türkçe dışında başka bir dil bilenlerin %80,0'i bildikleri dili çok iyi derecede konuşmakta; ancak bu durum giderek azalmakta ve burada doğup büyüyen çocuklar memleketten uzak kaldıklarından dolayı kendi yörelerinde konuşulan dilleri ya yarım yamalak öğrenmekte ya da hiç öğrenememektedirler.

Araştırma alanındaki kadınların %12,8'inin ehliyeti bulunurken erkeklerin %56,0'ının ehliyeti bulunmaktadır. Ehliyete sahip olan kadınlar ise yine genç nüfus içindeki kadınlardan oluşmaktadır.

3.2. Göç Olgusu

Araştırma alanına yapılan göçler en yoğun 1981-1990 yılları arasında gerçekleşmiştir. Göç eden bireylerin %61,8'i iş bulabilmek için, %13,4'ü evlilikle birlikte, %10,1'i terör ve kan davası sebebi ile göç etmiştir. Cinsiyet bazında bakıldığında, görüşülen kadınların çoğunluğu eşiyile birlikte göç etmişken (evlilik veya aile göçü), erkekler anne ve babasıyla göç etmiştir (toplu göç). Göç eden bireylerin %53,9'u tanıdık ve akrabalarının Adana'da olmasından, %23,6'sı ise ekonomik olarak uygun olması nedeniyle Adana'ya tercih etmişlerdir.

Kent yaşamıyla ilgili fikirleri sorulduğunda kadınlar da erkekler de kent hayatına köyden daha olumlu bakmaktadırlar. Görüşülen kişilerin %73,0'ü Adana'daki hayatın köyden daha iyi olduğunu düşünürken, %15,7'si daha kötü olduğunu düşünmektedir. Kent hayatının iyi veya kötü olma durumu genel olarak iş hayatı ve çocukların eğitim durumu düşünülerek yorumlanmıştır. Görüşülen kişilerin %51,7'si memleketleri ile ilgili özlemleri olduğunu; %48,3'ü ise herhangi bir özlemi olmadığını belirtmiştir. Özlem duyulan şeylerin başında havası, doğası ve doğal/yöresel yiyecekleri gelmektedir.

Cinsiyet bazında Adana'ya gelme durumu incelendiğinde, kadınların %71,1'i Adana'ya geldiği için memnunken bu oran erkeklerde %61,4'e düşmektedir. "İyi ki Adana'ya gelmişiz" diyenlerin çoğu sigortalı bir işte çalışan veya çocuklarının şimdiki hayatını memlekette yaşayan gençlerle kıyaslayan ebeveynlerdir. Keşke Adana'ya gelmeseydim diyen kadınların oranı %26,7'dir ve genelde oradaki akrabalarını, anne/babasını özledikleri zaman, nadiren de olsa geldiklerine pişman olduklarını belirtmişlerdir. Memnun olmayan erkekler ise memlekette kalan akrabalarının durumlarına bakarak "orada kalsam daha iyi olurdu herhalde" diye düşündükleri için memnun olmadıklarını dile getirmişlerdir.

Araştırma alanındaki kişilerin Anadolu mahallesinden Adana içinde başka bir yere taşınma düşüncesi sorulduğunda, görüşülen kişilerin %28,1'i Adana içinde başka bir yere taşınmayı düşünmediğini belirtmiş ancak %27,5'i Adana dışında başka bir şehre taşınmayı düşündüğünü ifade etmiştir.

Memlekete geri dönmeyi eğilimi konusunda hem kadınların hem de erkeklerin çoğunluğu geri dönmeyi düşünmemektedir. Bu oran kadınlarda %82,2; erkeklerde ise %70,5'tir.

3.3. Ekonomik Yapı

Araştırma alanında görüşülen kişiler arasında Adana'ya göç edildiğinde Adana'da toprağı olan sadece bir kişinin olduğu saptanmıştır. Memlekette toprağı olan %23,6'lık bir kesim bulunmaktadır. Şu anda kimsenin Adana'da kendisine ait toprağı bulunmamaktadır. Memlekette toprağı olup şimdi satmış olan kişilerin %77,8'i akrabalarına satmıştır. Tarımdan gelir elde eden %54,8'lik kısım gelirlerini zorunlu giderlere harcamaktadır. Göç öncesi hayvancılıkla uğraşan sadece 5 kişi bulunmaktadır.

Araştırma alanında görüşülen ev kadınlarının gelir elde etmeye dönük faaliyetlerinin olup olmadığı incelenmiş ve %29,4'ünün (10 kişi) gelir getirici faaliyetleri olduğu saptanmıştır. Gelir getirici faaliyet türleri evde pantolon temizleme, tarım ürünlerinin hasat döneminde 1-2 hafta mevsimlik tarım işçiliğı yapma, ara sıra mahalledeki yaşlılara bakma, el işi örgü vb. yaparak tuhafıye mağazalarına satma şeklinde açıklanmıştır. Araştırma alanındaki görüşülen ev kadınlarının %14,7'sinin (5 kişi) yaşlı aylığı ve %5,8'inin de (2 kişi) eşinden dolayı emekli aylığı bulunmaktadır. Dolayısıyla ev kadınlarının %20,5'inin (7 Kişi) kendilerine ait düzenli bir geliri bulunmaktadır.

Araştırma alanında ailelerin harcama dağılımları da incelenmiştir. Buna göre görüşülen kişiler arasında gıda harcamalarını birinci sıraya koyanların oranı %82,0; zorunlu giderleri (elektrik, su vb.) birinci sıraya koyanların oranı %10,1; giyime yapılan harcamayı birinci sıraya koyanların oranı %2,2; eğitimi birinci sıraya koyanların oranı ise %5,6'dır.

Araştırma alanına yapılan göçler genel olarak görüşülen kişilerin hayatını olumlu etkilemiştir. Görüşülen kişilerin %73,0'ü göçün, ekonomik hayatını olumlu etkilediğini belirtirken; %15,7'si etkilemediğini ifade etmiştir. Görüşülen kişilerin %11,2'si ise göçün ekonomik hayatını etkileyip etkilemediğı hakkında fikir sahibi olmadığını belirtmiştir. Göç etmenin genel olarak hayatını olumlu etkilediğini söyleyen kişilerin oranı %61,5 olup; olumsuz etkilediğini düşünenlerin oranı ise %27,7'dir. Hem olumlu hem olumsuz etkiledi diyenler ise %10,8'lik bir paya sahiptir.

3.4. Toplumsal Yapı

Araştırma alanında görüşülen kişilerin boş vakitlerinde nelerle ilgilendikleri incelendiğinde kadınların %26,7'si, erkeklerin %47,7'si herhangi özel bir şeyle uğraşmadıklarını ve evde zaman geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Görüşülen kişilerin %46,1'i düzenli olarak gıda ihtiyaçlarını memlekette sağladığını; %53,9'u ise memlekette hiçbir şey getirmediklerini belirtmiştir.

Dışarıdan hazır yemek yeme alışkanlığı incelendiğinde görüşülen kişilerin yarısından fazlası (%53,9) dışarıdan yemek almadıklarını belirtmişlerdir. Dışarıdan yemek söyleme alışkanlığı olanların oranı %21,3, nadiren söyleyenlerin oranı ise %24,7'dir.

Görüşülen kişilerin %60,7'sinin evinin mülkiyeti kendisine aitken, %22,5'i kirada oturmakta, %16,9'u ise akrabalarına ait konutta yaşamaktadır. Araştırma alanında görüşülen kişilerin %95,5'i (85 kişi) müstakil evde otururken, %4,5'i (4 kişi) ise 3-4 katlı apartman şeklindeki evlerde oturmaktadır. Araştırma alanında kullanılan ısınma aracı ağırlıklı olarak %91,0 ile odun ve kömür sobasından oluşmaktadır.

Araştırma alanındaki komşuluk ilişkileri incelendiğinde kadınların ve erkeklerin geneli komşuluk ilişkilerinin güçlü olduğunu dile getirmişlerdir. %43,8'lik bir kısım güçlü, %37,1'i çok güçlü, %11,2'si ise komşularıyla ilişkisinin orta düzeyde olduğunu belirtmiştir. Anadolu

mahallesindeki akrabalık ilişkileri incelendiğinde, akrabalık ilişkisinin çok zayıf olduğunu düşünen hiçbir kadına rastlanmamıştır. Görüşülen kişilerin %46,1'lik bir kısmı akraba ilişkilerinin güçlü olduğunu, %25,8'i orta düzeyde olduğunu, %22,5'i ise akrabalarıyla ilişkisinin çok güçlü olduğunu belirtmiştir. Akrabalarıyla ilişkilerinin zayıf ve çok zayıf olduğunu düşünen %5,6'lık bir kesim vardır. Ancak görüşülen kişiler arasında komşu ve akrabalarıyla düzenli olarak toplanan hiç kimse yoktur.

Araştırma alanındaki kadınların hiçbiri mesleki veya sosyal organizasyona/kuruma üye değilken erkeklerin %20,5'inin üyeliği bulunmaktadır. Bu üyelikler siyasi parti (5 kişi), futbol kulübü (2 kişi) ve mesleki kuruluştan (2 kişi) oluşmaktadır.

Araştırma alanındaki kişilerin %53,9'u herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna üye değilken, %46,1'i üyedir. Cinsiyet bazında incelendiğinde ise kadınların %31,1'inin erkeklerin ise %61,4'ünün sosyal güvenlik kurumuna üye olduğu saptanmıştır.

Araştırma alanındaki kişilerin sosyal veya mesleki amaçlı olarak bir kursa katılıp katılmadıkları incelenmiş ve bunun sonucunda sadece %18,0'ının kurslara katıldığı; %82,0'ının herhangi bir kursa katılmadığı saptanmıştır. Kadınlarda kursa katılım oranı %26,7 iken erkeklerde bu oran %9,1'dir.

Araştırma alanında görüşülen kişilerin aile içi sosyal (gezme, akrabalarla ilişkiler vb.) ve ekonomik (alışveriş, alım-satım vb.) karar alma süreçleri incelenmiş ve her iki karar süreci için de eşle birlikte alınan kararların en yüksek orana sahip olduğu belirlenmiştir (her iki karar süreci için de ayrı ayrı %39,3). Görüşülen kişilerin oy kullanma kararları da incelenmiş; görüşülen kişilerin yaklaşık yarısı (%53,9) herkesin kendi kararını verdiğini ifade etmiştir. Sadece bir kadın eşi tarafından karar verildiğini belirtirken, ailece karar verme oranı ise %9,0 olarak bulunmuştur.

Araştırma alanında görüşülen kişilere çocuklarıyla kendi yaşamları arasında sosyo-ekonomik ve kültürel olarak herhangi bir fark olup olmadığı sorulmuş ve görüşülen kişilerin yarısından fazlası (%55,1) olumlu yönde fark olduğunu belirtirken, %5,6'sı fikri olmadığını ifade etmiştir. Görüşülen kişilerin çocuklarının memleketleri ile bağlantıları/ilişkileri incelendiğinde çocukların %40,7'sinin hiç ilişkisinin olmadığı; %31,4'ünün de düzensiz olduğu belirtilmiştir. Çocuklar genelde bayram, cenaze, düğün vb. özel günlerle, akraba ziyaretleri ve yazın tatil amaçlı olarak memleketlerine gitmektedirler.

Araştırma alanında cinsiyet rolleri incelenmiş ve erkeklerin en önemli görevi %71,9 ile evin geçimini sağlamak; kadınların en önemli görevi ise %70,8 ile ev işleri yapmak olarak açıklanmıştır. Cinsiyet bazında incelendiğinde kadınların %71,1'i evin geçimini sağlamayı, %15,6'sı ise babalık görevini yerine getirmeyi erkeklerin en önemli görevleri olarak görürken; erkekler de kadınlardan pek farklı düşünmemekte ve evin geçimini sağlamayı (%72,7) erkeklerin en önemli görevi olarak belirtmektedirler. Kadınların %68,9'u ev işlerini yapmayı, %11,1'i çocuklarına ve kocasına bakmayı kadınların en önemli görevleri olarak görmektedirler. Erkekler de yine kadınlardan pek farklı düşünmemekte ve %72,7'si ev işlerini yapmayı kadının asli görevi olarak belirtmektedirler. Araştırma alanında görüşülen bireylerin %67,4'ü kadının çalışması gerektiğini, %25,8'i çalışmaması gerektiğini savunmuştur. Cinsiyet bazında incelendiğinde ise kadınların %77,8'i kadının çalışması gerektiğini, %22,2'si ise çalışmaması gerektiğini düşünmektedir. Erkeklerin %56,8'i kadınların çalışması gerektiğine inanırken, %29,5'i çalışmaması gerektiğini düşünmektedir. Erkeklerin %13,6'sı ise bunun tamamen kadının inisiyatifinde olduğunu, isterse çalışabileceğini istemezse çalışmak zorunda olmadığını belirtmiştir.

Sadece kadınlarla yapılan görüşmelerde kadınların aile içi şiddet görüp görmedikleri, göç sonucu değişme olup olmadığı, değişme olduysa ne yönde değiştiği incelenmiştir. Görüşülen kadınların %20,0'si memlekette şiddet gördüğünü belirtmiştir. Araştırma alanında görüşülen kadınların %77,8'i göçün şiddet görmeleri üzerinde bir etkisi olmadığını belirtirken %22,2'si Adana'ya göç etmenin şiddet üzerine etki ettiğini belirtmiştir. Görüşülen kişiler arasında kadına yönelik aile içi şiddetin Adana'da daha fazla olduğunu belirtenlerin oranı %55,6 olup memlekette kadına yönelik aile içi şiddetin daha fazla olduğunu belirtenlerin oranı ise %44,4'dür.

5. Sonuç

Adana ilinin Yüreğir ilçesine bağlı Anadolu Mahallesinde 89 kişi ile yapılan bireysel görüşmeler sonucunda, Anadolu mahallesine göçle gelip yerleşenlerin ağırlıklı olarak Güneydoğu Anadolu bölgesinden geldiği ve göçlerin ekonomik yetersizlik nedeniyle yapıldığı saptanmıştır. Kadınların çoğunluğu eşleriyle birlikte veya evlilikle birlikte göç etmişken erkeklerin geneli anne-babasıyla birlikte toplu göçe katılmıştır. Eğitim konusunda Türkiye ortalamasının altında kalan Anadolu mahallesinde, ortalama eğitim süresi erkeklerde 5,1 yıl, kadınlarda ise 2,6 yıl olarak hesaplanmıştır. Anadolu mahallesindeki bu durumun genç kuşakların yetişmesiyle değişebileceği öngörülebilir.

Ataerkil yapı ülkemiz genelinde olduğu gibi Anadolu Mahallesinde de geçerliliğini korumaktadır. Nitekim gerek kadınlar gerekse erkekler cinsiyet rolleri bağlamında tüm ev işlerini kadına yüklerken, erkeğe sadece eve para getirme ve evi koruma görevini yüklemişlerdir. Araştırma alanında görüşülen kadınların yaklaşık beşte biri, erkeklerin ise üçte biri halen kadının çalışmaması gerektiği düşünmektedir. Araştırma alanında geleneksel ilişkiler (akrabalık ve komşuluk) güçlü bir yapı göstermektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen en önemli bulgu, göç eden kişilerin büyük çoğunluğunun sosyo-ekonomik açıdan beklediklerini tam anlamıyla bulamamış olsalar dahi geri dönmeyi istememeleridir. Araştırma alanındaki kişilerin eğitim düzeyinin düşüklüğü, kadınların genelde ev hanımı olması ve erkeklerin çoğunluğunun serbest meslek sahibi olmaları, sosyo-ekonomik beklentilerin karşılanamamasının en önemli göstergesi olarak düşünülebilir. Erkeklerin sahip oldukları serbest meslekler inşaat işçiliği, elektrikçi, tamirci, fırıncı, aşçı, berber, boyacı, terzi vs. mesleklerden oluşmuştur. Bu meslekler aslında erkeklerin bulabildikleri yegane işlerde çalışıp hayatlarını kazanmaya çalışmalarını göstermektedir. Nitekim görüşülen kişiler, özellikle ekonomik durumları Adana'da çok iyi olmasa da memleketlerine geri dönmek yerine geçinmelerine yetecek düzeyde bir iş bulup çalışmayı düşündüklerini ve Adana'ya alıştıklarını belirtmişlerdir. Bu bulguya bağlı olarak, göçle Adana'ya gelen kişilerin memleketlerinde göç etmelerine neden olan ekonomik yetersizlikler giderilse bile, tersine göç olgusunun gerçekleşmeyeceği öngörülebilir. Nitekim görüşülen kişilerin büyük çoğunluğu, iş hayatı ve çocuklarının eğitimlerini göz önünde bulundurarak kent hayatına daha olumlu baktıklarını, Adana'daki hayatlarının bu anlamda daha iyi olduğunu belirtmişlerdir. Görüşülen kişilerin sadece %32,6'sı göçten memnun olmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte geri dönmek isteyenlerin oranı görüşülen kişilerin yaklaşık beşte birini oluşturmaktadır.

Bu araştırma sonucunda araştırma alanındaki göç sebeplerinin büyük bir kısmının ekonomik yetersizlikten oluştuğu saptanmıştır. Ancak ekonomik sorunlar çözülsün bile, ailelerin geri dönme eğilimlerinin düşük olması ve buna gerekçe olarak özellikle çocuklarının eğitim ve sosyal hayatlarını öne sürmeleri üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Dolayısıyla göç bir kez gerçekleşince memlekete geri dönmenin sadece ekonomik nedenlerle sağlanması çok olası görünmemektedir. Göç veren bölgelerde, istihdam sağlayacak politikaların geliştirilmesi, o bölgelerde üretilen ürünlerin kalitesini artırmak için tarımsal eğitimlerin

verilmesi ve ürünlerin pazarlama sorununun ortadan kaldırılması vb. önlemler göçü başlamadan önleme ve yerinde kalkınmayı sağlama açısından oldukça önemli olabilecektir. Bu gelişmelere paralel olarak göç veren bölgelerde eğitim, sosyal ve kültürel imkânların gelişmesi de sağlanabilecek ve göç engellenebilecektir.

Araştırma alanına yapılan göçlerin bir diğer önemli boyutu da göç alan yerleşim yerlerinin altyapı ve konut ihtiyacı ile birlikte göçle gelen kadınların sosyal ve kültürel olarak yeni yerleşim yerine adaptasyon sorunlarıdır. Göç sonucu artan nüfusun barınma ihtiyacını karşılamak için ilgili bakanlıklar (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı vb.) tarafından konut ihtiyacını karşılayacak projeler üretilmeli ve kent planlaması yapılmalıdır. Araştırma alanını oluşturan Anadolu Mahallesi bu konuda özellikle kent merkezinden uzak, dağınık ve plansız bir yerleşim yeri özelliğine sahiptir. Göçle gelen nüfus artıkça, plansız olarak içten dışa genişlemeye de devam etmektedir. Diğer taraftan özellikle göç eden kadınların kentlere daha kolay uyum sağlayabilmesi için sosyal ve kültürel anlamda kendilerini geliştirebilecekleri kurslar açılmalı ve katılım özendirilmelidir. Belediyeler nezdinde açılan kurslar bu anlamda oldukça önemli olup, bu kursların sürekliliği ve kalitesi artırılmalı; özellikle dil, eğitim ve gelir getirici içerikte kurslar açılmalıdır.

Kaynaklar

- Başel, H. (2011). Türkiye’de Nüfus Hareketlerinin ve İç Göçün Nedenleri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 53: 515-542.
- Bülbül, S., & Köse, A. (2010). Türkiye’de Bölgelerarası İç Göç Hareketlerinin Çok Boyutlu Ölçekleme Yöntemi İle İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt 39, Sayı 1, Sayfa 75-94.
- Deha, O.D., (2018). Sayılarla Türkiye TR62 Adana, Mersin. *TÜİK Adana Bölge Müdürlüğü*, 08.03.2019, http://www.adaso.org.tr/WebDosyalar/2Turkiye_Il_Sunumu_Adana_Subat_2019.pdf (Erişim tarihi: 11.06.2021)
- <https://www.cukurovader.org.tr/cukurovaya-yogun-gocler/#more-10789> (Erişim tarihi:26.02.2019).
- Kongar, E. (2011). *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*. Remzi Kitabevi, İstanbul, 460s..
- Merter, F. (1990). *1950-1988 Yılları Arasında Köy Ailesinde Meydana Gelen Değişmeler: Malatya Örneği*. TC. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Yayın No: Bilim Serisi 2, ISBN:975-19-0286-x, Ankara sayfa:251
- Özdemir, H. (2012). Türkiye’de İç Göçler Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Akademik Bakış Dergisi*. 30 (11), 1-18.
- Soysal, M., & Arslan, M.R.(1995). Adana İli Anadolu Mahallesi Göç Olayı Ve Göç Eden Ailelerin Sosyo Ekonomik Yapıları. *Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, Cilt 10, Sayı 2, Sayfa 1-16.
- Şimşek, E., & Gürler, A.Z.(1994). Kırdan Kente Göç Olgusu Ve Kırsal Sanayi. *Türkiye I. Tarım Ekonomisi Kongresi*, İzmir: Ege Üniversitesi.
- Tüfekçi, S. (2002), *Kırsal Kesimlerden Büyükşehirlere Göç ve Göçün Aile Yapısında Meydana Getirdiği Değişiklikler İstanbul Örneği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] (2020). “Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2019” , TÜİK Haber Bülteni, 26.02.2020, Sayı: 33708, Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2019-33708> (Erişim Tarihi: 12.01.2020).